

EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI

AYLIK EKONOMİ BÜLTENİ

EKİM 2015

Sayı 30

EBSO EKONOMİ BÜLTENİ

DÜNYA EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER

Dünya ekonomisinin son 1 aylık gündemini; mutabakata varılan Trans Pasifik Anlaşması, uluslararası kurum ve kuruluşların açıklamaları, ABD ve Çin ekonomilerinin durumu ve Amerikan Merkez Bankası (FED)'nin faiz oranı artırımı kararına ilişkin stratejisi oluşturmuştur.

ABD ile Pasifik Okyanusu'na kıyısı bulunan Kanada, Japonya, Avustralya, Brunei, Malezya, Yeni Zelanda, Vietnam, Meksika, Singapur, Peru ve Şili'den oluşan 11 ülke arasındaki ticari sınırlamaları kaldırmak üzere 2008 yılından beri müzakereleri sürdürülen ve dünyanın en kapsamlı ticari anlaşmalarından biri olarak nitelendirilen Trans Pasifik Ortaklığı'nda (TPP) anlaşmaya varılmıştır.

Dünya ekonomisinin GSYİH'nin %40'ını oluşturan bu ülkelerin kendi aralarında ticari anlaşma sağlamaları, çalışma standartlarından, telif haklarına, ilaç sektöründen gümrük düzenlemelerine kadar pek çok konuda değişiklik yaratacağından derin tartışmalara sebep olmaktadır. Anlaşmanın yürürlüğe girebilmesi için ise ABD Kongresi ile diğer 11 ülkenin parlamentosundan onay çıkması gerekmektedir.

Uluslararası Para Fonu (IMF) güncel olarak yayınladığı "Ekim 2015 Küresel Finansal İstikrar Raporu" nda küresel ekonomi için 2015 ve 2016 büyüme beklentisini 0,2 puan düşürerek sırasıyla %3,1'e ve %3,6'ya indirmiştir. IMF ayrıca küresel ekonomideki risklerin gelişmiş ülkelere göre gelişmekte olan ülkelere doğru kaymaya devam ettiği uyarısında bulunmuştur.

Benzer bir başka değerlendirme ise uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch Ratings tarafından, gelişmekte olan ekonomilerdeki yavaşlamanın etkisiyle küresel ekonominin bu yılın sonunda %2,3 büyüyeceği şeklinde yapılmıştır. Fitch'in, IMF'nin açıklamaları ile aynı doğrultuda gelişmekte olan piyasalardaki oynaklığın küresel ekonomik büyüme görünümü üzerinde baskı oluşturduğuna vurgu yapması dikkat çekicidir.

Birleşmiş Milletler ise küresel ekonominin geçen yıl olduğu gibi 2015'te de %2,5 büyüyeceği öngörüsünde bulunmuş, ancak küresel talepteki azalmadan dolayı fiyatlarda deflasyon yaşanma ihtimalinin artabileceğini belirterek farklı bir riske işaret etmiştir.

Küresel imalat PMI değeri Eylül ayında, önceki aya göre çok az bir düşüşle 50,6 düzeyinde gerçekleşmiş ve eşik seviyenin üzerinde gerçekleşmiştir.

ABD

FED'in faiz artırımına ilişkin stratejisi ve ABD piyasalarının durumu, küresel piyasaların temel odağı olmaya devam etmektedir.

ABD bütçe açığı, güçlenen bireysel ve kurumsal vergilerin gelirleri rekor seviyeye ulaştırması ile 2007 yılından bu yana en düşük düzeyine kadar daralmıştır. Konu ile ilgili uzmanlarca yapılan açıklamada, yükselen vergilerin güçlenen ekonomiye katkı sağlayabileceği belirtilmiştir.

Eylül ayı tüketici fiyatları endeksi beklentilere uygun şekilde %0,2 gerilemiştir. Ancak gıda ve enerji fiyatları hariç olarak hesaplanan çekirdek tüketici fiyat endeksi aylık bazda %0,2 yükselerek 3 ayın en büyük artışını kaydetmiştir. Bu bağlamda ana enflasyon göstergesindeki gerilemenin düşen enerji harcamaları ile toplam maliyetlerin gerilemesine bağlı olduğu anlaşılmaktadır.

Bir diğer önemli gösterge olan sanayi üretimi ise düşüş eğilimini ikinci aya taşımış ve Eylül'de %0,1 gerilemiştir. Bu gerilemenin özellikle yüksek stoklar ve denizaşırı ülkelerdeki düşük talebin ABD'li üreticileri çıkmaza sokmasına dayandığı düşünülmektedir.

İmalat PMI değeri Eylül ayında, önceki aya göre az bir yükselişle 53,1 düzeyinde gerçekleşerek düşüş eğiliminin bittiğini göstermiştir.

EURO BÖLGESİ – AB

Euro Bölgesi'ndeki ekonomik toparlanma, küresel piyasadaki oynaklıklardan ve uluslararası ticaretteki yavaşlamadan zarar görmektedir. Uzmanlar, küresel büyümedeki zayıflık ve yüksek seyreden işsizlik ile mücadelede zorlandığına dikkat çekerek bu faktörlerin bölgenin kırılğan toparlanmasına zarar verdiğini belirtmişlerdir.

Ayrıca enerji fiyatlarındaki gerileme, parasal genişleme programının verimliliğini olumsuz etkilemektedir. Mevcut ekonomik tablo itibarıyla, yıl sonuna kadar teşvikleri artırma kararına giderek daha da yaklaşmaktadır.

Euro Bölgesi mevsimsellikten arındırılmış sanayi üretimi, Ağustos ayında bir önceki aya göre %0,5 gerilemiş, yıllık bazda ise %0,9 ile beklentilerin altında artmıştır. Söz konusu gerilemede enerji üretimindeki %3'lük, sermaye malı üretimindeki %1'lik ve dayanıksız tüketim malı üretimindeki %0,1'lik azalış etkili olduğu belirtilmiştir.

İmalat PMI değeri Eylül ayında, önceki aya göre bir miktar düşüşle 52,0 düzeyinde gerçekleşmiştir.

JAPONYA

Japonya Maliye Bakanlığı tarafından ekonomideki para fazlasına ve zayıf talebe dikkat çekilerek Japonya Merkez Bankası (BOJ)'nın rekor seviyedeki ekonomik teşviği daha da genişletmesinin şu an için gündemde olmadığı belirtilmiştir. Bu bağlamda BOJ gerçekleştirdiği son toplantısında, ekonomide resesyon işaretlerinin artmasının banka üzerindeki baskıları artıracığı spekülasyonunun da etkisiyle teşviği değiştirmemiştir.

Ancak son veriler itibariyle hanehalkı harcamalarının daralış eğilimden çıktığı ve yükselişe geçtiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, ekonomideki karamsar atmosferin gelecek dönemlerde dağılabileceği ihtimali güçlenmektedir.

İmalat PMI değeri Eylül ayında, önceki aya göre düşüş göstermiş ve 51,0 düzeyinde gerçekleşmiştir.

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER

ÇİN

Çin ekonomisi üçüncü çeyrekte %6,9 ile beklentilerin üstünde bir büyüme gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda, parasal ve mali teşviklerin ekonomik büyümeyi desteklediği anlaşılmakta ve 2015 yılı hedef büyüme oranının ulaşılabilir olduğu algısı güçlenmektedir.

Ekonomik toparlanmada, imalat sanayi ve ihracattaki zayıflığa karşın hizmet sektörü ve tüketimdeki toparlanmanın daha güçlü seyretmesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Ancak son verilerin tamamen iyimser olmak için de yeterli olmadığına dikkat çekilmekte ve Çin'in açıklayacağı yeni 5 yıllık planda büyüme hedefini düşüreceği tahmin edilmektedir. Bu bağlamda, yeni 5 yıllık dönem içinde yıllık büyüme oranının %4'ün altında kalabileceği öngörülmüştür.

İmalat PMI değeri Eylül ayında, önceki aya göre düşüş göstererek 47,2 değerini almış ve yine eşik düzeyin oldukça altında kalmıştır.

HİNDİSTAN

Fitch'in güncel raporunda Hindistan'ın yıl sonunda BRIC ülkeleri (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin) içerisinde %7,5 ile en hızlı büyümeyi kaydetmesinin beklendiğini açıklaması dikkat çekicidir. Ayrıca yine aynı raporda reformların ve yüksek yatırımın ekonomiyi desteklemeye devam etmesi halinde 2016 yılında %8 büyüme kaydedilebileceği belirtilmiştir.

Dünyanın ikinci en büyük altın tüketicisi olan Hindistan'ın altın ithalatı, Ağustos'ta yükseliş göstermesinin ardından Eylül'de %52 gibi radikal bir düşüş göstermiştir. Söz konusu gelişmeyle ilgili olarak, altın fiyatlarının Temmuz'da 4 yılın en düşüğüne inmesinin alımları teşvik ettiği ancak fiyatların o dönemden bu yana %7 toparlandığı ve ithalatı olumsuz etkilediği açıklanmıştır.

İmalat PMI değeri Eylül ayında 51,2 düzeyinde gerçekleşmiş ve son 7 ayın en düşük performansını sergilemiştir.

BREZİLYA

Fitch, Brezilya'nın kredi notunu "BBB"den yatırım yapılabilir en düşük düzey olan "BBB-"ye düşürmüş, not görünümünü ise negatif olarak belirlemiştir. Söz konusu indirimde dair yapılan açıklamada Brezilya'daki zorlu politik çevrenin, hükümetin adım atma hamlelerine engel olduğu, yükselen kamu borcu ihtiyacı ve mali disipline dair risklerin arttığı belirtilmiştir.

Bununla birlikte, ekonomik büyümenin bu yıl %3, gelecek yıl ise %1 daralacağı tahmin edilmektedir. Söz konusu daralmada politik belirsizliklerin ve güven bunalımının derinleşmesinin etkili olacağı ifade edilmiştir.

İmalat PMI değeri Eylül ayında, önceki aya göre yükseliş göstererek 47,0 düzeyinde gerçekleşmiştir. Ancak endeksin hala eşik düzeyin altında kalınması, mevcut olumsuz ekonomik tablonun bir yansıması olarak dikkat çekmektedir.

RUSYA

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Standard & Poor's (S&P), Rusya'nın "BB+" seviyesindeki kredi notunu teyit etmiş ve negatif not görünümünü korumuştur. Karara gerekçe olarak; süregelen siyasi çatışmalar sebebiyle ülkenin kısıtlı uluslararası finansmana erişimi, ekonomideki resesyon ve Ruble'deki değer kaybıyla düşen ithalat gösterilmiştir. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ise krizin zirveyi gördüğünü, yetkililerin makro ekonomik istikrarı sağlamak için gerekli tüm adımları atacağını ve önümüzdeki yıllarda büyümeye geçileceğini açıklamıştır.

Ekonomik duruma dair bir başka değerlendirme ise Fitch tarafından yapılmış olup; ekonomik büyümenin 2015'te %4 daralacağı, 2016'da ise %0,5 artacağı öngörülmüştür.

İmalat PMI değeri Eylül ayında, önceki aya göre yükseliş göstererek 49,1 düzeyine erişmiş ve eşik değere oldukça yaklaşmıştır.

TÜRKİYE

Ankara'da yaşanan Cumhuriyet tarihinin en kanlı terör saldırısı başta olmak üzere önü kesilemeyen çatışmalar, toplumsal ve ekonomik gündemi sarsmaya devam etmektedir. Bu karmaşık ortama, 1 Kasım seçimlerinin getirdiği belirsizlikler de eklenince 2016'ya ilişkin öngörüler ve güven ortamının yeniden tesis edilmesine ilişkin beklentiler oldukça belirsizleşmektedir. Bu doğrultuda IMF, Türkiye'nin 2015 ve 2016 yıllarına ilişkin büyüme beklentilerini sırasıyla %3 ve %2,9'a düşürmüştür.

Türkiye'nin Suriye ve AB arasındaki mülteci akınında köprü işlevine sahip oluşu derin tartışmaları ve endişeleri de beraberinde getirmektedir. AB'nin maddi destek ve vize serbestisi gibi çeşitli alanlarda kolaylık yapma vaadiyle Suriye'li mültecilerin Türkiye'de tutulmasına yönelik talebinde, prensipte anlaşmaya varılmıştır.

İmalat PMI değeri Eylül ayında, önceki aya göre bir miktar daha gerileyerek 48,8 düzeyinde gerçekleşmiştir.

TÜRKİYE'DEKİ GÜNCEL EKONOMİK GELİŞMELER

ENFLASYON

%	TÜFE		Yİ-ÜFE		YD-ÜFE	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Eylül						
Yıllık	8,86	7,95	9,84	6,92	6,88	16,26
Yıllık Ort.	8,54	7,80	9,84	5,92	15,03	6,11
Aylık	0,14	0,89	0,85	1,53	0,31	3,94

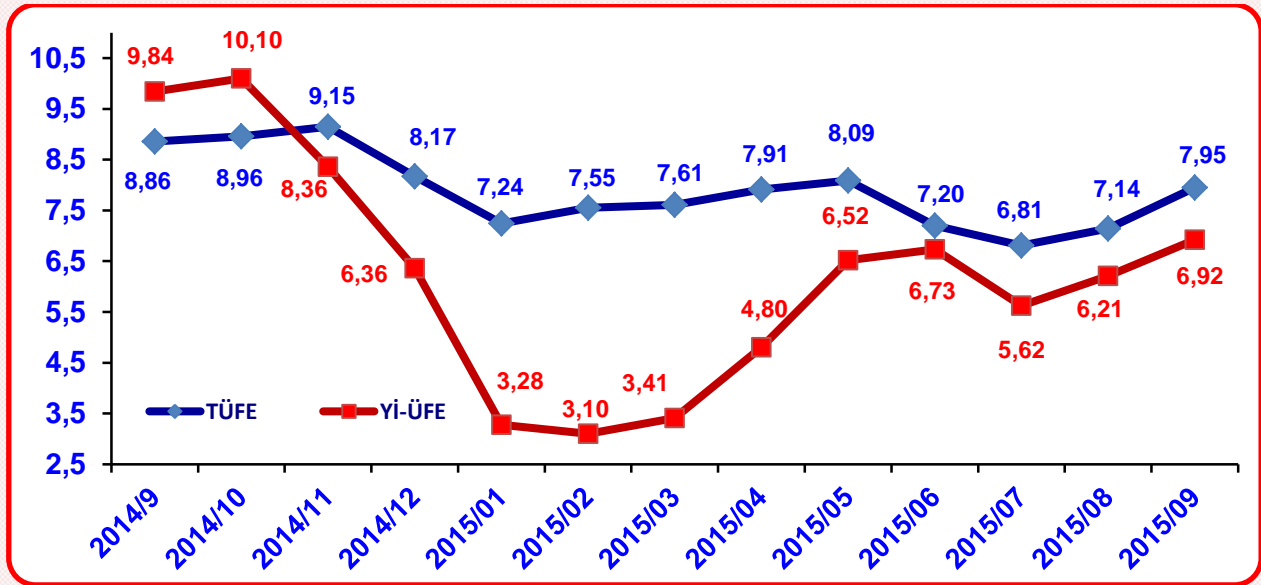
2015 yılı Eylül ayı enflasyon oranı; yıllık TÜFE'de %7,95, Yİ-ÜFE'de %6,92 oranında gerçekleşmiştir. Bir önceki aya göre TÜFE'de %0,89 oranında ve Yİ-ÜFE'de ise %1,53 oranında artış yaşanmıştır.

Yıllık en yüksek artış TÜFE'de (%13,99) ile lokanta ve oteller grubunda gerçekleşmiştir. Ayrıca TÜFE'de bir önceki yılın aynı ayına göre; çeşitli mal ve hizmetler (11,23); gıda ve alkolsüz içecekler (%10,73), eğlence ve kültür (%10,38), ve ev eşyası (%9,42) en çok artışın olduğu diğer gruplardır.

İstatistiki bölgelere göre yapılan ayırmda; İzmir'de TÜFE, bir önceki yılın aynı ayına göre %8,61 ve on iki aylık ortalamalara göre %8,35 oranında artış gerçekleşmiştir.

Yİ-ÜFE alt kalemleri bazında bir önceki aya göre; sanayinin dört sektöründen madencilik ve taşocakçılığı sektöründe %1,26 düşüş yaşanırken, imalat sanayi sektöründe %1,54, elektrik ve gaz sektöründe %2,51 ve su sektöründe %0,42 oranında artış gerçekleşmiştir. Yıllık bazda imalat sanayideki artış, genel artışın da üstünde %7,34 olmuştur.

Yıllık Değişim Oranları (%)

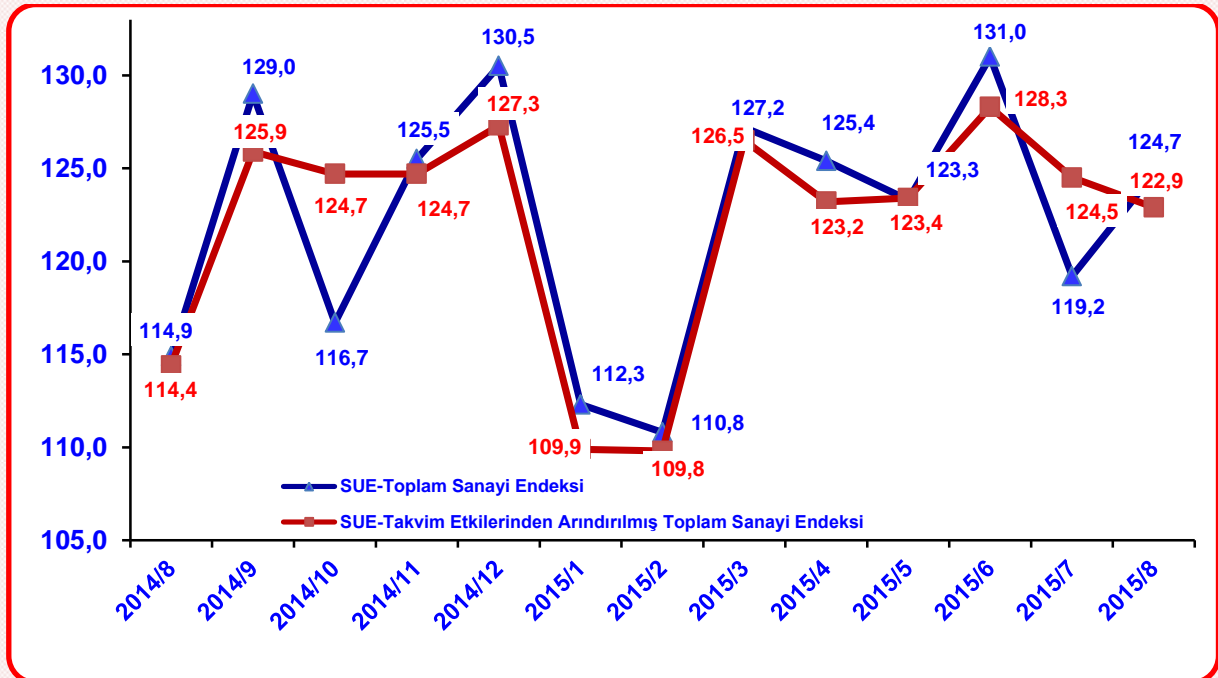
SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ

AĞUSTOS 2015 (2010=100)	Arındırılmamış		Takvim Etkisinden Arındırılmış		Mevsim ve Takvim Etkisinden Arındırılmış	
	Endeks	Değişim (Yıllık)	Endeks	Değişim (Yıllık)	Endeks	Değişim (Aylık)
Toplam Sanayi	124,7	8,4	122,9	7,2	126,8	2,9
Madencilik ve Taşocakçılığı	116,0	-3,9	114,9	-3,8	108,3	2,0
İmalat Sanayi	122,9	10,3	120,9	8,7	128,3	3,3
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklim. Ürt. ve Dağıtım	140,8	3,6	139,7	3,6	125,9	1,2

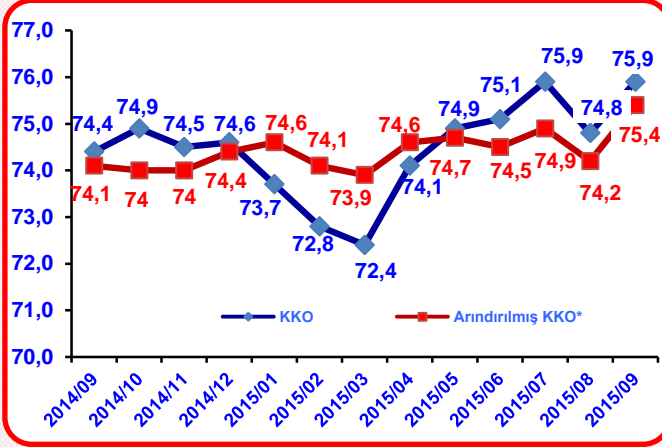
Arındırılmamış Sanayi Üretim Endeksi, bir önceki yılın aynı ayına göre 2015 yılı Ağustos ayında %8,4 oranında artış göstermiştir.

Takvim etkisinden arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi yıllık bazda %7,2 oranında gerçekleşirken; madencilik ve taşocakçılığı sektöründe %3,8 oranında azalmış, imalat sanayi sektörü %8,7 oranında ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü de %3,6 oranında artmıştır.

Ana sanayi gruplarından 2015 yılı Ağustos ayında mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi'nde, bir önceki aya göre en yüksek artış; %11,6 ile dayanıklı tüketim malı imalatında gerçekleşmiştir. İmalat sanayinin alt sektörlerine baktığımızda; aynı dönemde en fazla artış ise, %30,9 ile bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatında gerçekleşmiştir. Bu artışı, %10,2 ile bütün ürünleri imalatı ve %9,6 ile elektrikli teçhizat imalatı izlemiştir. En yüksek düşüş; %12,7 ile diğer ulaşım araçlarının imalatında gerçekleşmiştir. Bu düşüşü, %5,2 ile deri ve ilgili ürünlerin imalatı ve %2,6 ile temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı izlemiştir.

KAPASİTE KULLANIM ORANI

2015 yılı Eylül ayında Kapasite Kullanımı %75,9 oranında gerçekleşerek artış göstermiştir.

Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı %88,9, kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı %82,5, bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı %81,4, ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç) %80,8, ile 2015 yılı Eylül ayını en yüksek kapasite ile kapatan sektörlerdir.

HANEHALKI İŞGÜCÜ İSTATİSTİKLERİ

Mevsim etkilerinden arındırılmamış temel işgücü göstergeleri

TEMMUZ 2014-2015	Toplam	
	2014	2015
15 yaş ve daha yukarı yaştakiler		
Nüfus (Bin kişi)	57.021	57.891
İşgücü (Bin kişi)	29.276	30.311
İstihdam (Bin kişi)	26.410	27.342
Tarım	5.914	6.018
Tarım dışı	20.496	21.323
İşsiz (Bin kişi)	2.867	2.970
İş gücüne dahil olmayanlar (Bin kişi)	27.745	27.580
İşgücüne katılma oranı (%)	51,3	52,4
İstihdam oranı (%)	46,3	47,2
İşsizlik oranı (%)	9,8	9,8
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	12,0	12,0
15-64 yaş grubu		
İşgücüne katılma oranı (%)	56,0	57,3
İstihdam oranı (%)	50,4	51,5
İşsizlik oranı (%)	10,0	10,0
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	12,1	12,0
Genç nüfusta (15-24 yaş) işsizlik oranı (%)	18,2	18,3

Türkiye genelinde 15 ve yukarı yaştakilerde 2015 yılı Temmuz ayında işsizlik oranı geçen yılın aynı ayına göre değişim göstermeyerek %9,8 oranında gerçekleşmiştir. İşsizlik oranı; erkeklerde %8,6, kadınlarda %12,5 oranında kaydedilmiştir. Tarım dışı işsizlik oranı %12,0, işsiz sayısı 2 milyon 970 bin kişidir. Genç nüfusta işsizlik oranı %18,3 seviyesinde gerçekleşmiştir.

2015 yılı Temmuz ayında istihdam edilenlerin %22'si tarım, %19,5'i sanayi, %7,4'ü inşaat ve %51,1'i hizmetler sektöründedir.

İSTİHDAMIN GELİŞİMİ (Bin kişi, 15+ yaş)

TEMMUZ 2015	SANAYİ	TARIM	İNŞAAT	HİZMETLER	TOPLAM
Erkek	4.121	3.192	1.936	9.794	19.043
Kadın	1.215	2.827	77	4.180	8.299
Toplam	5.336	6.018	2.013	13.974	27.342

ÖDEMELER DENGESİ

(Milyon Dolar)	Ağustos		12 Aylık Kümülatif 2015
	2014	2015	
CARİ İŞLEMLER HESABI	-2.221	-163	-43.047
SERMAYE HESABI	-16	27	-20
FİNANS HESABI	-904	1.294	-37.957
Doğrudan Yatırımlar (net)	1.097	-1.675	-9.710
Portföy Yatırımlar (net)	1.682	1.477	945
Diğer Yatırımlar (net)	-5.568	1.891	-22.422
Rezerv Varlıklar (net)	1.885	-399	-6.750
Net Hata ve Noksan	1.333	1.430	5.110

Kaynak: TCMB

Cari işlemler açığı, 2015 yılı Ağustos ayında fazla vereceği yönündeki piyasa beklentilerine karşın geçen yılın aynı ayına göre %92,7 oranında sert düşüşle yaklaşık 163 milyon dolar açık vermiştir. Aynı dönemde 12 aylık kümülatifte ise %10,9 oranında daralarak 43 milyar dolar ile Kasım 2010'dan en düşük seviyede kaydedilmiştir. Yılın ilk sekiz aylık döneminde %14,8 oranında azalan dış ticaret açığı da bu düşüşte etkili olmuştur.

2015 yılı Ağustos ayında bir önceki yılın ayına göre Eylül 2009'dan beri en hızlı yıllık gerileme gösteren ithalat 3,7 milyar dolar seviyesine gerilemiştir. Enerji fiyatları ve iç talepteki azalan seyir ithalattaki azalışta rol oynamıştır.

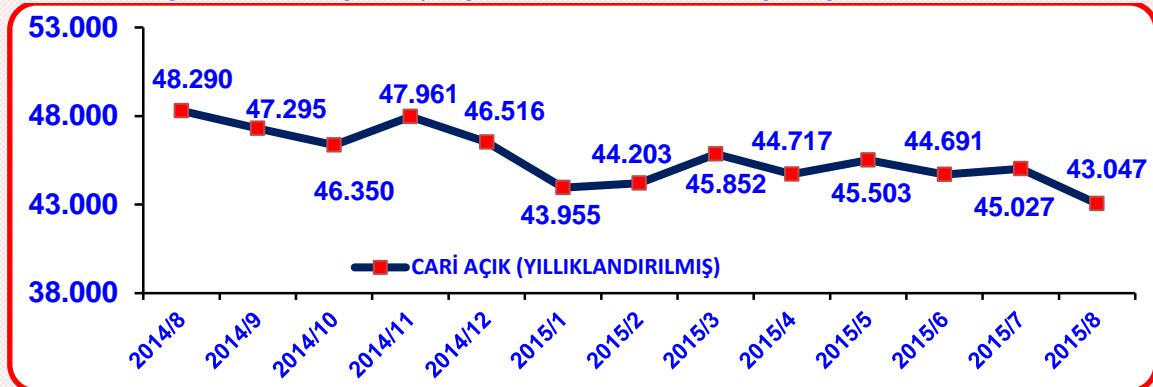
Net hizmet gelirleri, bir önceki yılın ayına göre, 2015 yılı Ağustos ayında %12,9 oranında azalma göstererek cari denge üzerinde olumsuz etki yaratmıştır. Ayrıca yılın ilk sekiz ayında bir önceki yılın ayına göre turizm gelirlerinde Rusya'da yaşanan ekonomik kriz ve Türkiye'de artan güvenlik endişelerinin etkisiyle %8,7 oranında azalarak 17,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Sermaye girişlerinin zayıfladığı bu dönemlerde net doğrudan yatırımlar 2015 yılı Ağustos ayında finansman kalemleri arasında 1,7 milyar dolar ile en fazla katkı da bulunmuştur.

Portföy yatırımlarında 2015 yılı Ağustos ayında 1,5 milyar dolar sermaye çıkışı yaşanmış ve 2015 yılı Ocak-Ağustos döneminde ise, 8,8 milyar dolar seviyesinde çıkış kaydedilmiştir. Ülkemizin de içinde bulunduğu gelişmekte olan ülkelere karşı risk algısının bozulmasının etkisiyle sermaye çıkışlarının devam edeceği öngörülmektedir.

2015 yılı Ağustos ayında rezerv varlıklar 399 milyon dolar olarak sınırlı bir azalış göstermiştir. 2015 yılı Ağustos ayında 1,4 milyar dolar net hat ve noksan kaleminde sermaye girişi yaşanmış ve 2015 yılı Ocak-Ağustos döneminde 11 milyar dolar sermaye girişi ile de cari açığın finansmanına da önemli derecede katkı sağlamaya devam etmektedir.

Fed'in faiz artırımına yönelik beklentiler ile Çin'e yönelik endişelerin etkisiyle gelişmekte olan ülkelere sermaye giriş çıkışların dalgalı seyrini sürdüreceği tahmin edilmektedir. Dış ticaret açığındaki daralmanın süreceği ve cari dengede iyileşmelerin devam edeceği öngörülmektedir.

GÜVEN ENDEKSLERİ

Aylar	Reel Kesim Güven Endeksi	Tüketici Güven Endeksi
2014		
Eylül	107,6	74,0
Ekim	106,9	70,3
Kasım	102,7	68,7
Aralık	101,2	67,7
2015		
Ocak	103,2	67,7
Şubat	103,4	68,1
Mart	103,5	64,4
Nisan	107,9	65,4
Mayıs	109,0	64,3
Haziran	104,9	66,4
Temmuz	105,4	64,7
Ağustos	103,7	62,4
Eylül	99,1	58,5

*2004-2011 dönemi için modele dayalı yaklaşımla geriye çekme yöntemi uygulanmış olan yeni seri

Reel Kesim Güven Endeksi; 2015 yılı Eylül ayında, 4,6 puan azalışla, 99,1 seviyesinde gerçekleşerek sert bir düşüş göstermiştir.

Tüketici Güven Endeksi, 2015 yılı Eylül ayında bir önceki aya göre 6,1 puan azalışla 58,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. Endeks, ülke içi siyasi belirsizlikler ve güvensizlik ortamının artmasıyla 2015 yılının son 9 ayının en düşük seviyesine gerilemiştir.

BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ

2014 yılı Ocak-Eylül döneminde 11,9 milyar TL, 2015 yılı Ocak-Eylül döneminde 13,5 milyar TL bütçe açık vermiştir. Aynı dönemde bütçe gelirleri %13 oranında artarak 354,2 milyar, bütçe giderleri ise, %13 oranında artarak 367,7 milyar TL olarak kaydedilmiştir.

2015 yılı Ocak-Eylül döneminde vergi gelirleri, bir önceki yılın aynı dönemine göre %15,3 oranında artarak 298,3 milyar TL seviyesine ulaşmıştır. Faiz hariç giderler %12,4 oranında artarak, 322,9 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. 2014 yılı Ocak-Eylül döneminde 26,3 milyar TL faiz dışı fazla verilmişken, bu yılın aynı döneminde 31,3 milyar TL faiz dışı fazla verilmiştir.

Milyon TL	OCAK-EYLÜL		Değişim Oranı (%)
	2014	2015	
Bütçe Giderleri	325.435	367.651	13,0
Faiz Hariç Giderler	287.166	322.885	12,4
Faiz Giderleri	38.269	44.765	17,0
Bütçe Gelirleri	313.504	354.189	13,0
Vergi Gelirleri	258.651	298.270	15,3
Bütçe Dengesi	-11.930	-13.462	-12,8
Faiz Dışı Denge	26.339	31.303	18,8

Kaynak: BUMKO

DIŞ TİCARET

Milyon ABD \$		İhracat (FOB)		İthalat (CIF)		Ara (Hammadde) Malları İthalatı		Dış Ticaret Dengesi		İhracatın İthalatı
Aylar	Yıl	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Karşılama Oranı (%)
Ocak-Ağustos	2014	104.799		159.224		116.590		-54.425		65,8
	2015	95.674	-8,7	140.916	-11,5	98.098	-15,9	-45.242	-16,9	67,9
Ağustos	2014	11.387		19.498		14.354		-8.111		58,4
	2015	11.065	-2,8	15.951	-18,2	11.124	-22,5	-4.886	-39,8	69,4

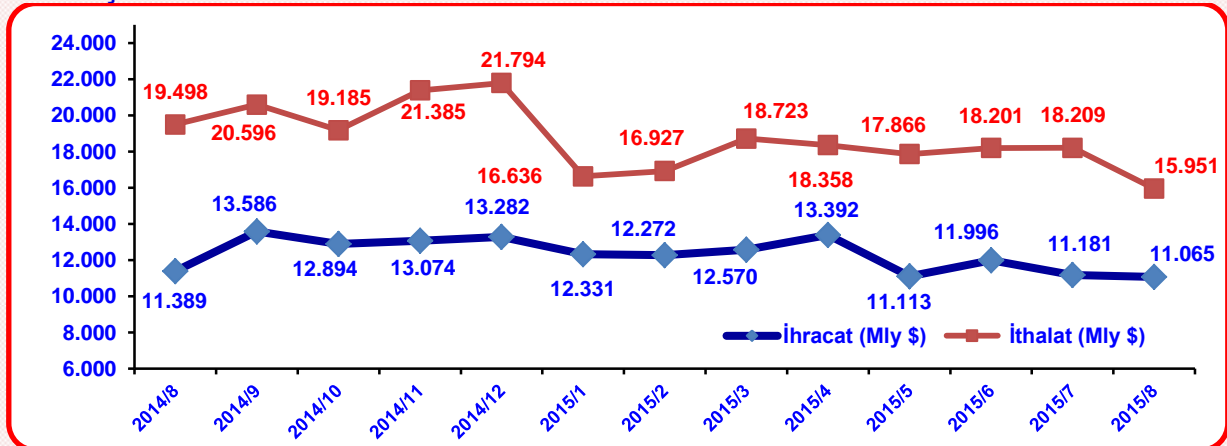
2015 yılı Ağustos ayında ihracat, 2014 yılı Ağustos ayına göre %2,8 azalarak 11 milyar dolar, ithalat da %18,2 oranında azalarak 16 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde dış ticaret açığı %39,8 oranında artarak 5 milyar dolar seviyesine gerilemiştir.

2014 yılı Ağustos ayında %44,3 olan Avrupa Birliği'nin (AB) ihracattaki payı, 2015 yılı Ağustos ayında %44 olmuş; 2015 yılı Ağustos ayında, 2014 yılının aynı ayına göre, AB'ye yapılan ihracat %3,4 oranında azalarak 4,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

2015 yılı Ağustos ayında fasıllar düzeyinde en büyük ihracat kalemi, "motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı" (951 milyon \$) olurken; bu fasılı "kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları" (1.023 milyon \$); "örme giyim eşyası ve aksesuarı" (849 milyon \$) ve "elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı" (662 milyon \$) ve "kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar" (349 milyon \$) izlemiştir. "Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral muımlar" (4.697 milyon \$); "kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları" (2.058 milyon \$); "motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı" (1.159 milyon \$); "elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı" (1.483 milyon \$) ve "demir ve çelik" (1.415 milyon \$); ile en yüksek ithalat yapılan fasıllar olmuştur.

2015 yılı Ağustos ayında İzmir'in ihracatı 2014 yılı Ağustos ayına göre, %8,4 oranında azalarak 685 milyon dolar, ithalatı da %15,2 oranında azalarak 684 milyon dolar olarak gerçekleşmiş ve İzmir yeniden dış ticaret fazlası vermiştir.

2015 yılı Ağustos ayında Ege Bölgesi'nin ihracatı 2014 yılı Ağustos ayına göre, %9,9 oranında azalarak 1,2 milyar dolar, ithalatı da %13,8 oranında azalarak 1,2 milyar dolar olarak kaydedilmiştir.

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER TABLOSU

BÜYÜME	2010	2011	2012	2013	2014	2015/II
GSYH (Cari Fiyatlarla) (Milyon \$)	731.608	774.188	785.721	821.937	800.107	180.451
Büyüme Oranı (Sabit Fiyatlarla) (%)	9,2	8,8	2,2	4,2	2,9	3,8
İmalat Sanayi (Sabit Fiyatlarla) (%)	13,6	10	1,8	3,7	3,7	5,0
İŞGÜCÜ VE İSTİHDAM	2010	2011	2012	2013	2014	Tem.15
İstihdam Edilen Kişi Sayısı (Bin Kişi)	22.594	24.110	24.821	25.524	25.933	27.342
İstihdam Oranı (%)	41,3	43,1	43,6	44,0	45,5	47,2
İşsiz Sayısı (Bin Kişi)	3.046	2.615	2.518	2.747	2.853	2.970
İşsizlik Oranı (%)	11,9	9,8	9,2	9,7	9,9	9,8
Tarım Dışı İşsizlik Oranı (%)	14,8	12,4	11,5	12,0	12,0	12,0
ENFLASYON (%)	2010	2011	2012	2013	2014	Eyl.15
Yİ-ÜFE (yıllık)	8,51	11,07	6,17	4,48	10,29	6,92
YD-ÜFE (yıllık)	-	14,65	3,49	6,57	13,12	16,26
TÜFE (yıllık)	8,58	6,45	8,94	7,49	8,85	7,95
DIŞ TİCARET (Milyon \$)	2010	2011	2012	2013	2014	Oca.-Ağu. 2015
İhracat	113.883	134.907	152.462	151.803	157.643	95.674
İthalat	185.544	240.842	236.545	251.661	242.184	140.916
Dış Ticaret Dengesi	-71.661	-105.863	-84.083	-99.858	-84.540	-45.242
Cari İşlemler Dengesi	-45.420	-75.082	-48.497	-64.940	-45.846	-25.674
TEŞVİKLİ YATIRIMLAR	2010	2011	2012	2013	2014	Oca.-Ağu. 2015
Teşvikli Yatırımlar (Milyon TL)	60.241	52.384	57.822	96.048	62.021	61.557
Teşvikli Yatırımlar (Belge Adedi)	3.956	4.213	4.234	4.906	4.055	3.035
KURULAN-KAPANAN ŞİRKETLER (Adet)	2010	2011	2012	2013	2014	Oca.-Eyl. 2015
Kurulan Şirket Sayıları	102.913	114.872	107.219	108.930	126.635	86.139
Kapanan Şirket Sayıları	43.363	56.121	47.978	37.273	39.051	24.757
ULUSLARARASI SERMAYELİ YATIRIMLAR	2010	2011	2012	2013	2014	Oca.-Tem. 2015
Şirket Sayısı (Adet)	3.250	4.333	4.265	3.780	4.692	2.638
Yatırım Tutarı (Milyon \$)	6.221	14.146	10.126	9.298	8.447	7.084
DÖVİZ POZİSYON AÇIĞI (Milyar \$)	2010	2011	2012	2013	2014	Tem.15
Reel Kesimin Döviz Pozisyon Açığı	-92	-122	-139	-174	-175	-175
BORÇLANMA (Milyar \$)	2010	2011	2012	2013	2014	2015/II
Dış Borç Stoku	292	304	339	389	402	405
Kamu	89	94	104	116	118	116
Özel	191	200	228	268	282	288
KREDİLER (Milyar \$)	2010	2011	2012	2013	2014	Ağu.15
Özel Sektörün Yurtdışından Sağladığı Kredi Borcu	119,7	126,8	139,6	155,9	167,4	212,2
SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ	2010	2011	2012	2013	2014	Ağu.15
(Yıllık Ortalama % Değ.) Takv. Etk. Arındırılmış						
Toplam Sanayi	12,4	9,7	2,5	3,4	3,5	7,2
İmalat Sanayi	14	10,1	2,2	4,4	3,1	8,7
KAPASİTE KULLANIMI (%)	2010	2011	2012	2013	2014	Eyl.15
Kapasite Kullanım Oranı	72,6	75,4	74,2	74,6	74,4	75,9
GÜVEN ENDEKSLERİ	2010	2011	2012	2013	2014	Eyl.15
Reel Kesim Güven Endeksi	106,4	97,2	106,3	108,1	107,1	99,1
Tüketici Güven Endeksi	90,9	92	75,8	76	72,5	58,5
Ekonomi Güven Endeksi	-	-	104,2	107,9	94,1	70,9
SANAYİ CİRO ENDEKSİ	2010	2011	2012	2013	2014	Ağu.15
Sanayi Ciro Endeksi	100	129,9	140,1	153,1	172,7	191,6
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ (Milyon TL)	2010	2011	2012	2013	2014	Oca.-Eyl.15
Bütçe Dengesi	-40.081	-17.783	-28.791	-18.449	-22.666	-13.462
PROTESTOLU SENET	2010	2011	2012	2013	2014	Oca.-Ağu.15
Protesto Edilen Senet Sayısı (Bin Adet)	1.216	919	1.075	1.091	1.004	646
Protesto Edilen Senet Tutarı (Milyon TL)	5.769	4.902	6.949	7.494	8.221	6.087
KARŞILIKSIZ ÇEK	2010	2011	2012	2013	2014	Oca.-Ağu.15
Karşılıksız işlemi yapılan Çek Adedi (Bin Adet)	860	581	943	748	673	490
Karşılıksız işlemi yapıldıktan sonra ödenen Çek Adedi (Bin Adet)	505	298	400	289	216	94
BORSA VE DÖVİZ	2010	2011	2012	2013	2014	Eki.15
BIST 100 Endeksi	59.567	60.195	64.982	77.314	76.306	79.345
Euro/\$	1,33	1,39	1,29	1,33	1,33	1,13

SEKTÖREL BAKIŞ

TÜTÜN SANAYİ

Ülke ekonomisine büyük katkısı olan tarım sektörünün önemli bir kolu olan tütün sanayi yarattığı istihdam ile öne çıkan bir sektördür. Gelişmekte olan ülkelerde genelde yetiştirilen tütün dayanıklı ve zayıf topraklarda ve iklim koşullarına uyumlu olması ve fiyat istikrarı sebebiyle de tercih edilmektedir.

Tütün dünyada gıda dışı en çok yetiştirilen üründür. Dünyanın birçok yerinde tütün imalat sektörü olup, sosyal ve ekonomik anlamda önem arz etmektedir. Ayrıca çok kapsamlı bir sektör olan tütün sektörü birçok ülkede üretimi olmasa da dağıtımı yapılarak varlığını sürdürmektedir.

Türk tütün sanayi; istihdam, ihracat ve vergi gelirleri gibi önemli kalemlerde etkin rol oynayan ve yüksek ekonomik faaliyetleri olan bir sanayi dalıdır.

Dünya Gıda Örgütü 2013 yılı verilerine göre; işlenmiş tütün üretimi yaklaşık 7,4 milyon tondur. Dünyada yaklaşık 128 ülkede çeşitli tütün üretimi yapılmakta olup, toplam üretimin yaklaşık %72'sini Çin, ABD, Hindistan, Brezilya, Malavi, Endonezya ve Türkiye oluşturmaktadır. Çin %42'ye yakın üretimiyle başı çekmektedir.

Dünyada harmanlanmış tütün daha çok kullanılmaktadır. Genelde şark tipi tütün ile de harmanlama işlemi yapılmaktadır. Bu bağlamda kalite ile üretim ve ihracat bakımından şark tipi tütün üretiminde Türkiye yaklaşık %25 pay ile ilk sıralarda yer almaktadır.

Türkiye'de toprak yapısı ve iklim koşulları itibariyle çok çeşitli tütün yetiştirilmekte olup, %95'e yakını Türk tütünü olup, yabancı kökenli tütünlerde kullanılmaktadır.

Tütün sektörü ülkemizde; Ege, Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da kümelenmiştir. TAPDK 2014 yılı verilerine göre, ülke üretiminin yaklaşık %69'u Ege'de, %12'si Karadeniz'de, %8'i Güneydoğu Anadolu'da, %4'ü Marmara'da, %2'de Doğu Anadolu'da ve %4'ü Akdeniz'de gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu'da yabancı kökenli tütünler de üretilmektedir.

Ülkemizde 2011-2013 yılları arasında yaklaşık %105 oranında artan tütün üretimi, 2014 yılında yaklaşık %24 oranında düşerek 70 bin ton civarında gerçekleşmiştir. TÜİK'in 2015 yılı tahminine göre, %7 oranında artarak 75 milyon tona ulaşması ifade edilmektedir. 2011-2013 yıllarında sözleşmeli tütün alımı yapan şirket sayısındaki artış ile rekabetin yukarı yönlü olarak değişmesi ve bu şirketlerin yılda dört defa faizsiz avans vermesiyle hatırı sayılır üretim artışına sebep olmuştur.

TAPDK verilerine göre, 2014 yılı ihracatı 524 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Ülkemizde şark tip tütün üretilmekte olup, ihracat yaptığımız ülkeler bu tütünü harmanlayarak kullanmaktadırlar. Türkiye'nin ihracat yaptığı ülkeler arasında ABD, Almanya ve Arjantin başı çekmektedirler. Dünya ithalatının yaklaşık %2,3'ünde yer alan Türkiye son yıllarda tüketici talebi üzerine yarı mamul olan homojenize ve şişirilmiş tütün ithalatı yapmaktadır. Türk tütün ithalatında yaklaşık %62,7 Virginia ve Burley tütünleri yer almaktadır. 2014 yılı ithalatı 549 milyon dolar olup, Belçika, Brezilya, Almanya ve Hollanda en çok ithalatın yapıldığı ülkelerdir.

TÜİK verilerine göre; tütün ürünleri imalatında sanayi üretim endeksi 2014 yılında yıllık ortalama 123,8, 2015 yılı Ocak-Ağustos döneminde 124,6 değerinde gerçekleşmiştir. Türk tütün ve tütün yerine geçen işlenmiş maddeler kaleminde ihracat 2014 yılında 1 milyar dolar, 2015 yılı Ocak-Ağustos döneminde 614 milyon dolar, ithalatı ise, 2014 yılında 563 milyon dolar, 2015 yılı Ocak-Ağustos döneminde 347 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. TCMB verilerine göre, tütün ürünleri imalatında kapasite kullanım oranı 2014 yılında yıllık ortalama %73,3 oranında, 2015 yılı Ocak-Eylül döneminde %74,3 oranında kaydedilmiştir.

Kaynaklar:

- British American Tobacco Türkiye Web Sitesi
- Türkiye Ziraat Odaları Birliği Çiftçi ve Köy Dergisi Temmuz 2015
- TAPDK verileri
- TÜİK Verileri
- TCMB Verileri
- Ege Tütün İhracatçıları Birliği 2013-2014 Çalışma Raporu